Aadressiandmete käsiraamat

Downloaded 05.10.2026

Viimati uuendatud 22.08.2025

Sisukord

5. ADS riigi infosüsteemi osana **3**
5.1. ADS-i haldussüsteem **4**
5.2. ADS ruumiandmete seaduse (RaS) käsitluses **5**
5.3. Andmekvaliteedi tagamine **6**
5.4. ADS-i toimimine **7**
5.5. ADS-i teenused **8**
5.6. ADS-i avalik päringu- e tärkrakendus **10**
5.7. ADS-i avalik kaardirakendus **10**

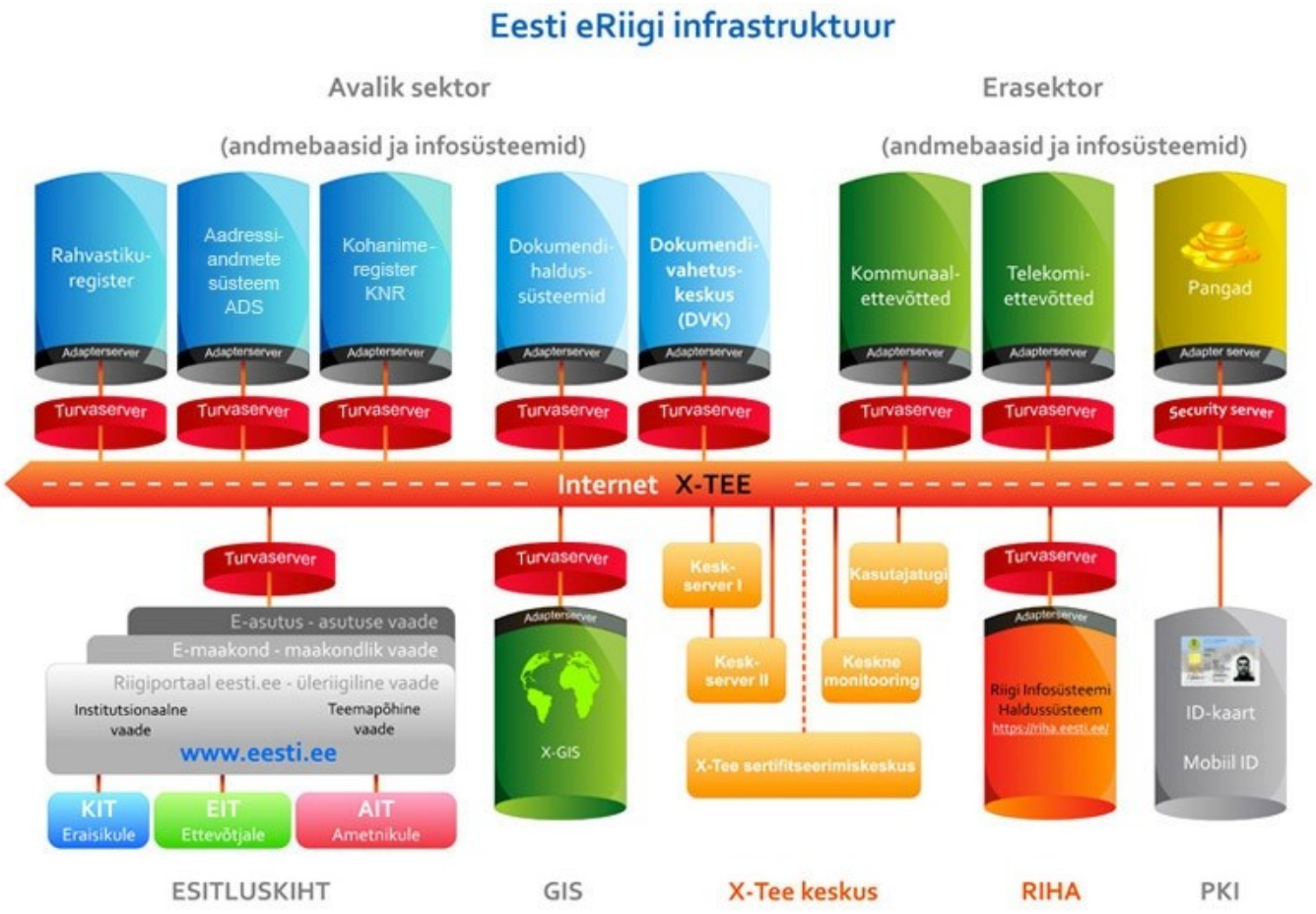
5. ADS riigi infosüsteemi osana

Aadressiandmete süsteem on üks oluline lüli hästi toimiva infoühiskonna ülesehitamisel. ADS on riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude tugisüsteem ja ruumiandmete infrastruktuuri põhikomponent ning ühtlasi on ADS ruumiandmete infrastruktuuri alus ja kindlustab andmekogude pidamist.

ADS-is kogutakse ja töödeldakse aadressiandmeid. ADS-i ülesandeks on tagada aadresside ühetaoline määramine ja kasutamine. Kui omavalitsus on näiteks hoonele aadressi määranud või seda muutnud, siis see teave peab jõudma kõikide registriteni ADS-i kaudu automaatselt ning kaob andmete käsitööna muutmise vajadus. Samuti ei pea tulevikus kliendid pärast omavalitsuse tehtud aadressimuudatust erinevate asutuste vahet käima, et muuta ära oma aadress kas registriandmetes või lepingutes. See peab toimuma automaatselt andmevahetuse korras.

Seega tugisüsteemina tagab ADS, et kõik aadressiandmed koos muudatustega on ühest kohast kõigile kättesaadavad. Samuti on ADS-i ülesandeks tagada aadresside määramise kvaliteet – näiteks peavad maaüksuste ja hoonete aadressid olema omavahel kooskõlas ja ühe muutmine peab üldjuhul kaasa tooma ka teise muutmise.

Andmevahetus erinevate süsteemiosade vahel käib **X-tee kaudu**. Avalikkuse teavitamiseks on loodud **avalikud teenused** internetis.

Avaliku sektori andmekogude hulka kuuluvad lisaks joonisel toodutele ka maaregister, kinnistusraamat,

ehitisregister ja palju teised.

Viimati uuendatud 20.12.2022

5.1. ADS-i haldussüsteem

ADS-i eesmärk:

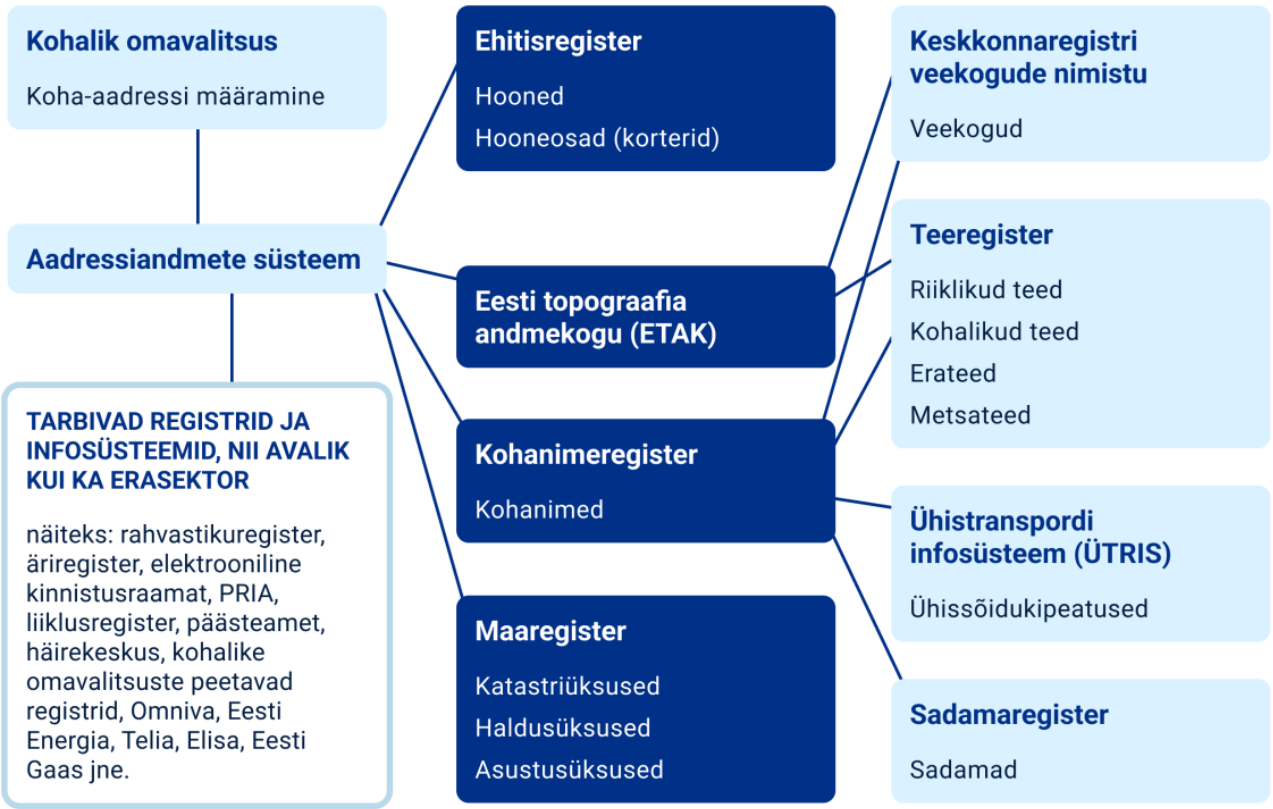
- tagada aadressiobjektide ühene identifitseerimine nii objektide asukohas kui ka andmete alusel erinevates registrites;
- tagada koha-aadresside määramise ja aadressiandmete töötlemise funktsioonide ühetaoline korraldus.

Selleks tagatakse andmete kasutamise võimalus **X-tee teenuste** ja **avalike teenuste** kaudu.

Alates 2012. aasta algusest hakkas ADS toimima registrina ning kõik maaüksuste ja suur enamik hoonete ja hooneosade (nt korterite) koha-aadresse tuleb nüüd omavalitsustel sisestada ADS-i menetlusrakendusse.

Lisaks annavad ADS-ile andmeid need registrid, mis peavad maaga seotud objektide andmeid oma põhiandmetena (nt ehitisregister ja kohanimeregister). Kõik ülejäänud registrid on tarbivad registrid, mille kaudu andmed ADS-i ei laeku, kuid kõik avaliku sektori hallatavad (riigi infosüsteemi kuuluvad) andmekogud peavad kasutama ADS-is olevaid aadressiandmeid.

Loomulikult pakume ADS-i teenuseid ka erasektori tarbijatele, ADS-i andmed ja teenused on kõigile tasuta kättesaadavad.

Joonise keskmises osas on kastikestes kujutatud andmeid andvad andmekogud. Kõige olulisemad nendest on maaregister (maa-, haldus- ja asustusüksused), ehitisregister (hooned ja hooneosad), kohanimeregister (liikluspindade ja väikekohtade kohanimed) ja Eesti topograafiline andmekogu (ETAK, teede ja hoonete ning teiste objektide ruumikujud).

Praeguseks on täielikult liidestunud andmeid andvad registrid: maaregister, kohanimeregister, ehitisregister ja ETAK. Tarbivate registrite hulk on umbes 60.

Andmeid tarbivatest registritest on ADS-i jaoks olulisemad rahvastikuregister ja äriregister, sest nende andmete korrastamisel saab olulisel määral parandada andmekvaliteeti ka ADS-is, kasutades erinevaid kontrollimehhanisme.

- ADS on andmekogude pidamist kindlustav süsteem.
- Riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude pidajad peavad vastavalt ruumiandmete seadusele kasutama aadresside töötlemiseks ADS-i haldussüsteemi alates **1. märtsist 2012. a.**
- ADS-i haldussüsteemis on ametlikud aadressiandmed.
- Aadressiandmed, mida ADS-i haldussüsteemis ei ole, ei ole ametlikud aadressiandmed.

Viimati uuendatud 11.01.2023

5.2. ADS ruumiandmete seaduse (RaS) käsitluses

Ruumiandmete seaduse käsitluses on Aadressiandmete süsteem alates 2012. aasta 1. jaanuarist sisuliselt register. Omavalitsused esitavad ADS-i otse, ilma teiste registrite vahenduseta andmeid. Ruumiandmete seadusega on koha-aadressi määramise kohustus antud kohalikele omavalitsustele.

Tänu ruumiandmete seadusele on muutunud aadressiandmed paremini kontrollitavaks ja kvaliteetsemaks. Toome siinkohal ära mõned kõige olulisemad põhimõtted aadressiandmete kohta.

- Üheski registris ei tohi tekkida uut Eesti koha-aadressi enne, kui see on ADS-is registreeritud (varem tekkisid koha-aadressid maaregistri ja ehitisregistri kaudu kontrollimatult).
    - RaS § 42: *Maaüksusel maakatastriseaduse tähenduses (edaspidi maaüksus) ja hoonel peab olema määratud koha-aadress.* § 55 lõige 4: *Koha-aadressita maaüksuse koha-aadress tuleb määrata enne kohaliku omavalitsuse haldusakti vastuvõtmist selle aadressiobjekti moodustamise kohta.*
    - Hooneosade koha-aadressi peab määrama juhul, kui tegemist on eluruumiga või kui selle eristamine aadressi alusel on vajalik muul põhjusel. § 55 lõige 4: ***Uue hoone** koha-aadress tuleb määrata hiljemalt enne selle hoone püstitamiseks ehitusloa andmist, korteri ja muu hooneosa koha-aadress tuleb määrata hiljemalt enne hoone kasutusloa andmist või vahetult pärast ehitusteatise esitamist.*
- Varem määratud koha-aadressid on ruumiandmete seaduse rakendussätete alusel registreeritud ADS-is automaatselt. Sellest tulenevalt lisandus 2012. aasta alguses ADS-i hulgaliselt uusi aadresse ning aadressiobjekte (hooneid ja hooneosi), mida varem käsitleti mitteametlikena.
- Ruumiandmete seaduse § 48 sätestab kõige olulisemad nõuded koha-aadressi osas järgmiselt: *Koha-aadress peab tagama objekti leidmise geograafilises ruumis, olema minimaalselt vajaliku pikkusega, vastama kultuuritavadele ja keelenõuetele ning olema kooskõlas aadressiandmete süsteemiga.*

Viimati uuendatud 11.01.2023

5.3. Andmekvaliteedi tagamine

Koha-aadresside määramisel ja korrastamisel on võtmepositsioonil kohalikud omavalitsused. Maa- ja Ruumiamet eelkõige nõustab omavalitsusi ja toetab nende tegevust koha-aadresside korrastamisel.

Aadressiandmete korrastamine on vajalik seetõttu, et riik kannatab majanduslikku kahju, kui kohanimesid ja koha-aadresse nõuetele vastavaks ei muudeta. Kui aadressiandmed ei ole korrastatud ja ühtlustatud, siis ei saa registrite vahel andmeid seostada. Andmevahetus on takistatud, toimub samade andmete mitmekordne kogumine ning riigi infosüsteem ei toimi. Kõik need asjaolud toovad riigile kaasa hulgaliselt lisakulutusi.

Registrite andmete kvaliteedist ja seostatavusest saab üsna hea ülevaate riigi statistika tootmise käigus. Näiteks ei ole võimalik registripõhine rahva ja eluruumide loendamine ja teised statistikatööd, kui

aadressiandmeid ei korrastata. Rahvaloendused toimuvad vastavalt Eurostati ettepanekule edaspidi üha tihedamalt ning ka Eestis on kavas teiste arenenud riikide eeskujul üle minna registripõhisele loendusele. Seetõttu on eriti oluline, et andmeid oleks võimalik võtta registritest ilma inimesi tülitamata.

Selleks, et aadressiandmed saaksid piisavalt kiiresti korrastatud ja edaspidine andmete kvaliteet oleks jätkusuutlik, tuleb tagada:

- kõigi osapoolte ühtne informeerimine (koolituste ja infomaterjalide olemasolu);
- mentortegevus (iga ametniku toetamine tema tegevuses, nõustamine jne);
- omavalitsuste rahastamine (Vabariigi Valitsus on aastatel 2013-2021 eraldanud andmete korrastamiseks vahendid);
- andmete tootmise ja korrastamise tegevuse koordineerimine.

Viimati uuendatud 30.12.2022

5.4. ADS-i toimimine

ADS-i toimimise eest vastutab Maa- ja Ruumiamet, kes:

- tagab infosüsteemi toimimise ja arendamise;
- tagab aadressiobjektide koha-aadresside, liikide, ruumiaadresside, aadressipunktide ja ruumikujudega seotud metaandmete hoidmise ja koha-aadresside väljastamise teenuste kaudu;
- peab aadressiobjektide liikide klassifikaatorit;
- teeb aadressiandmete ja aadressiobjektide ruumiandmete analüüsitöid ning loob koha-aadresside ja aadressiobjektide vahel seosed;
- toodab aadressiobjektide ruumiaadresse;
- tuvastab ebakorrektselt määratud aadressid ning teavitab nendest vastavat aadressiandmete vastutavat töötlejat ja koha-aadressi määrajat (s.o omavalitsust);
- tuvastab koha-aadresside muudatuste vajadused ning teavitab nendest vastavaid omavalitsusi ja registreid (näiteks kui muutub tänavanimi, siis on vaja ADS-is vastavate hoonete ja korterite koha-aadressid muuta);
- pakub avalikke ja X-tee teenuseid aadressiandmete kasutamiseks, sh tagab võimaluse andmeid vabalt alla laadida;
- toodab järgnevussuhete infot nii koha-aadressi struktuurielementide kui ka koha-aadresside puhul ning tagab selle info kättesaadavuse (aadressimuudatuste korral saab teada ka varasema aadressi);
- kogub peale ametlike aadressiandmete ka **mitteametlikke** (näiteks asumite, mitteametlike linnaosade, kvartalite jmt nimed ning piirid; hoonete nimed nt "Linnahall" ja "Plasku") ;
- suunab ja juhendab kohalike omavalitsuste töötajaid aadresside määramisel ja korrastamisel;
- koostab juhendmaterjale (õppevideod, kirjalikud juhendid ja slaidid);
- korraldab koolitusi;
- teeb aadressimuudatused juhul, kui muutub haldus- või asustusjaotus.

Viimati uuendatud 30.12.2022

5.5. ADS-i teenused

ADS-i puhul pakub Maa- ja Ruumiamet nii avalikke veebiteenuseid (päringu- ja kaarditeenus) kui ka infosüsteemide omavaheliseks suhtluseks mõeldud X-tee teenuseid (X-tee teenuste kohta vt peatükist “**21.1. ADS-i X-tee teenused**”). ADS-i avalikud teenused on kättesaadavad Maa- ja Ruumiameti **geoportaalis**:

Aadressiandmed

Keskne aadressiandmete infosüsteem (ADS-i infosüsteem) käivitati 2009. aastal. Infosüsteemis hallatakse üleriigiliselt kõiki aadressiandmeid. Samuti pakub infosüsteem aadressiteenuseid. Süsteemi asutamise ja pidamise aluseks on ruumiandmete seadus ja ADS-i määrus.

ADS-is **kogutakse ja töödeldakse** aadressiandmeid. Ametlike aadressiandmete täpsuse ja nõuetele vastavuse eest vastutavad **kohalikud omavalitsused**. Lisaks ametlikele aadressiandmetele on ADS-is ka posti sihtnumbrid (määrab Omniva) ja mitteametlikud aadresside ning aadressiobektidega seotud andmed, sh mitteametlikud asumid, linnaosad ja kvartalid ning üldkasutatavad hoonete nimetused (näiteks Ülemiste keskus, Linnahall jne).

ADS-i ülesanne on tagada aadresside **ühetaoline määramine ja kasutamine**. Oluline on aadresside **kvaliteet** - aadressid peavad vastama ühtsetele reeglitele. Näiteks peavad maaüksuste ja hoonete aadressid olema omavahel kooskõlas ja ühe muutmine peab üldjuhul kaasa tooma ka teise muutmise.

Kui omavalitsus on näiteks hoonele aadressi määranud või seda muutnud, siis see teave peab jõudma kõikide registriteni ADS-i kaudu automaatselt. Tugisüsteemina tagab ADS, et kõik aadressiandmed koos muudatustega on kõigile **ühest kohast kättesaadavad**.

Andmete kasutamine

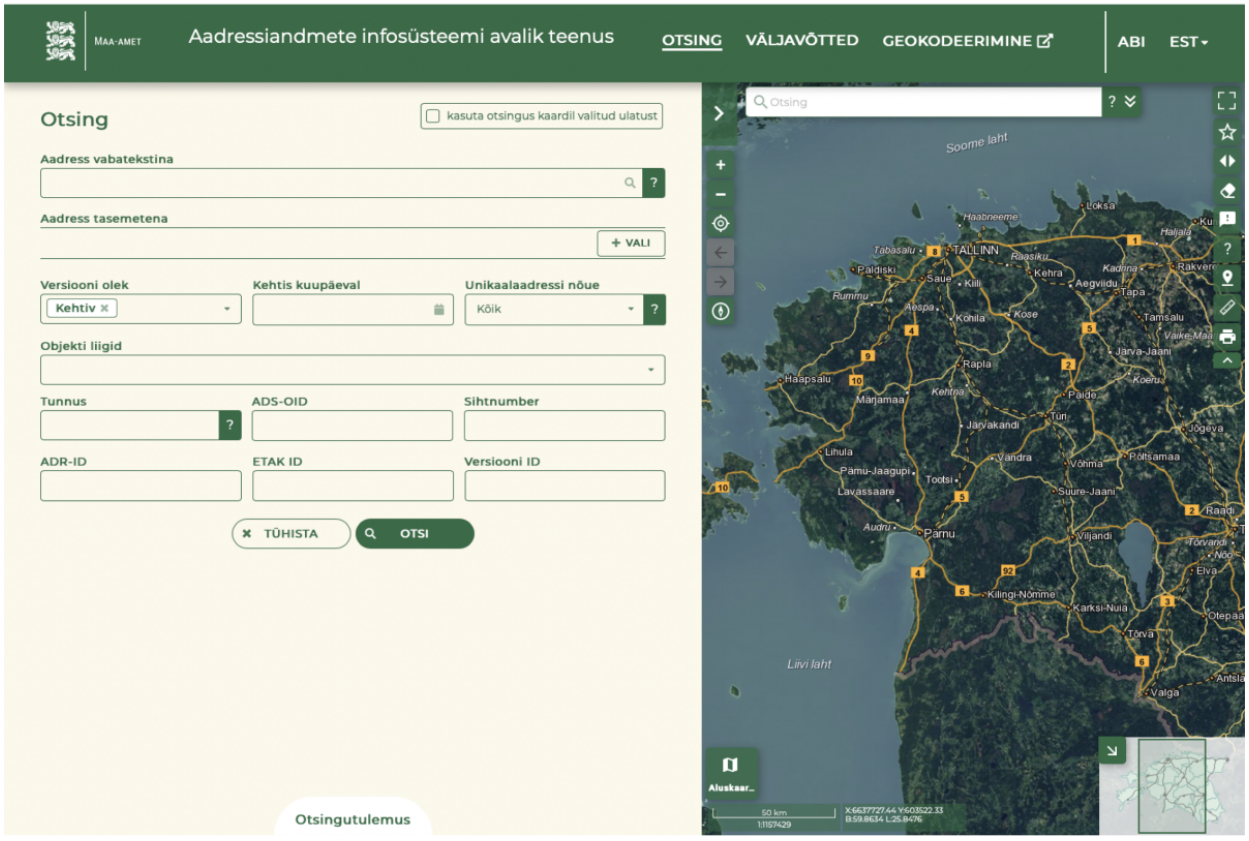
Aadressiandmete avalik teenus

Aadressiandmete kaardirakendus

- ADS-i X-tee teenused
- In-ADS - integreeritav aadressiotsing
- ADS suunatud menetlusrakendus KOV'dele
- Vaata Aadressid WMS teenuses

Suuremahulised väljavõtted

- ADS-i avalikus rakenduses ("Väljavõtted")
- Maa-ameti FTP serverist (vt "loemind.pdf" faili; ftp.maaamet.ee poole pöördumiseks saab kasutada nt Filezillat või

Sisesta, vali otsinguvormile või määra kaardilt otsinguparameetrid ja käivita otsing. Näed siin tulemusi, mis vastavad Sinu poolt sisestatud parameetritele. Vastuoluliste sisendparameetrite korral kasutatakse otsingus identifikaatoreid prioriteetsuse järjekorras.

Viimati uuendatud 20.12.2022

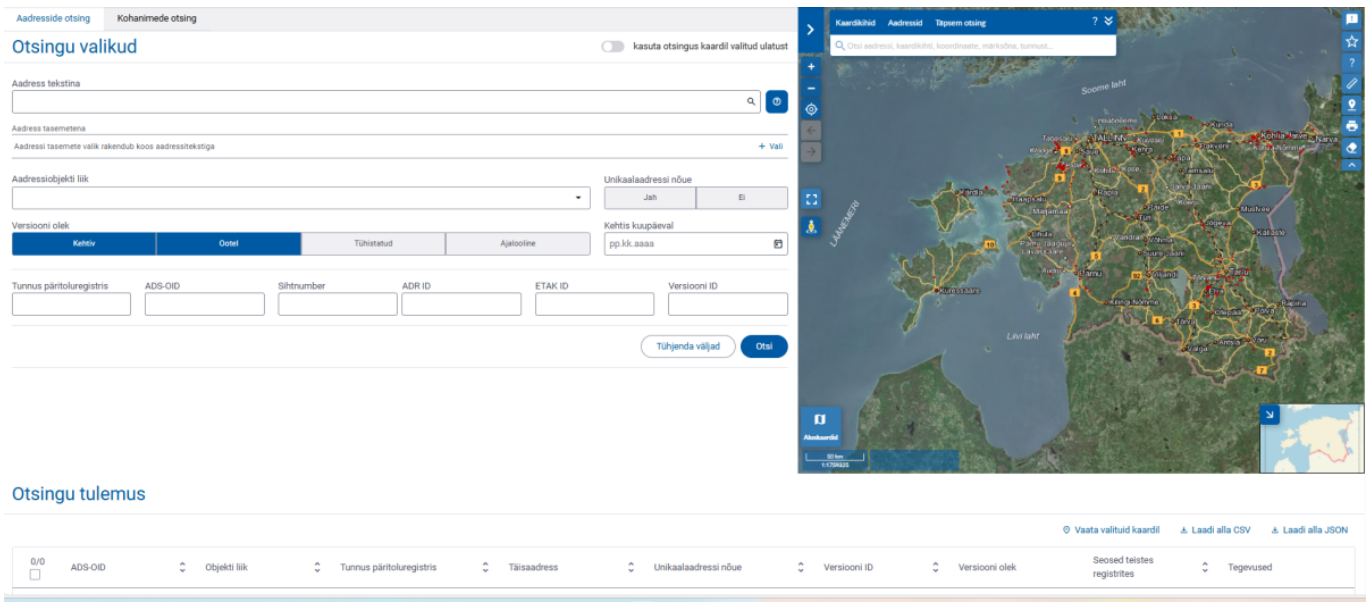
5.6. ADS-i avalik päringu- e tärkrakendus

See **rakendus** on loodud kohalike omavalitsuste ja avalikkuse jaoks suuremahulisemate päringute tegemiseks. Rakenduses on võimalik teha erinevaid päringuid, otsida aadressiobjekte, komponente ning andmeid alla laadida. Samuti on võimalus aadressi **normaliseerida ja geokodeerida. Normaliseerimine** on vabatekstina sisestatud aadressi muutmine vastavate komponentide olemasolul nõuetele vastavaks normitud aadressiks. Kui täpset vastet ei ole, pakub normaliseerija võimaliku aadressi vaste.

Geokodeerija töötab analoogselt normaliseerijaga, kuid lisaks pakub ka objekti asukohainfot kaardil (koordinaate).

Päringurakenduses saab:

- teha päringuid nii aadresside, objektide kui ka aadressi struktuurielementide (komponentide) kohta;
- alla laadida ADS-i väljavõtteid terve Eesti ja ka omavalitsuste kaupa;
- vaadata objektide detailandmeid;
- vaadata aadressiobjekte kaardiaknas (juhul, kui objekti ruumiandmed on olemas);
- aadresse normaliseerida ja geokodeerida (sisestada saab nii üksiku aadressi kui ka tabelandmed).

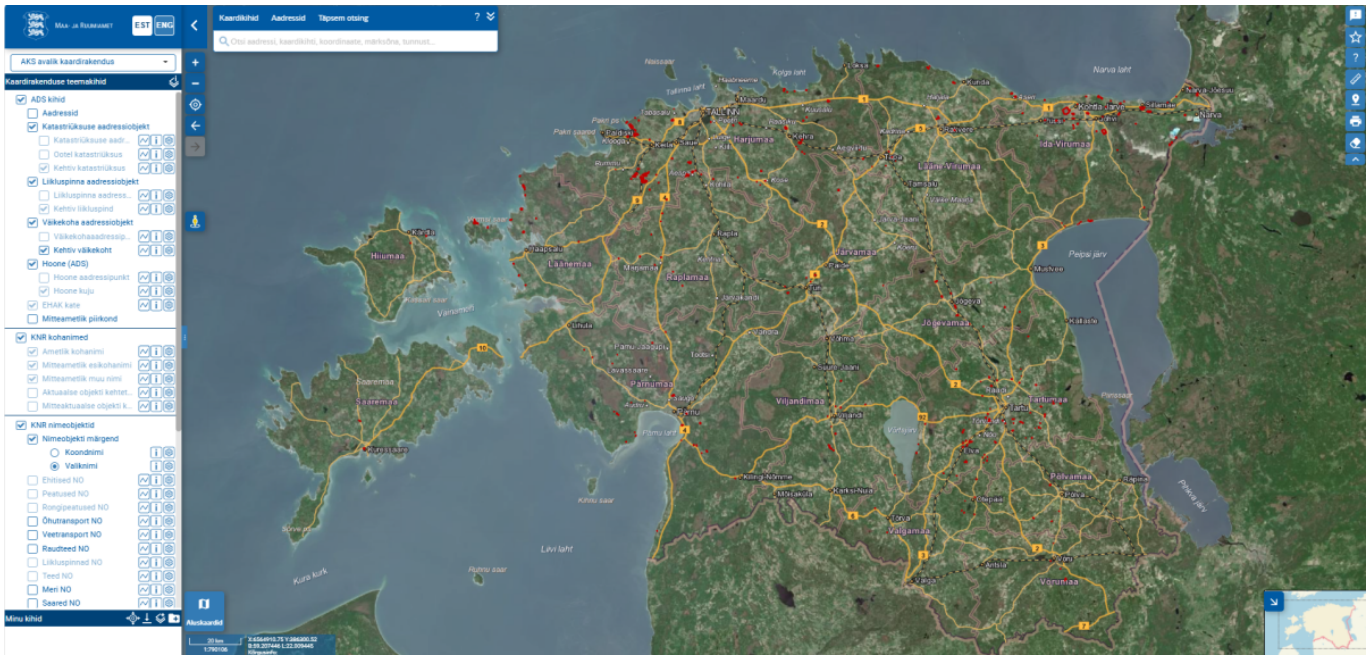
ADS-i tärkrakendus on oluline abivahend koha-aadresside korrastamisel (vt lisaks peatükki **„10. Koha-aadresside määramine ja korrastamine**"). Rohkem võimalusi on aadressiandmete menetlusrakenduses, mis on koha-aadressi määrajate (kohalike omavalitsuste) ja Maa- ja Ruumiameti töövahend.
Viimati uuendatud 30.12.2022

5.7. ADS-i avalik kaardirakendus

ADS-i kaardirakenduses on võimalik kasutada kõiki Maa- ja Ruumiameti X-GIS kaardirakenduste mugavusi: teha erinevaid aadressipäringuid, aadressiandmeid kaardil vaadelda ning koostada kaarditrükiseid. Täpsemalt infot saab X-GIS võimalustest Maa- ja Ruumiameti_**Geoportaalist**.

Eraldi on vaadeldavad hooned, katastriüksused, haldus- ja asustusüksused ning kohanimed.

- Saab vaadelda andmeid kaardil.
- Saab teha kiireid päringuid aadressiobjektide kohta, millel on olemas asukohaandmed.
- Saab teha kaarditrükiseid.
- Saab vaadelda tänapäevaseid ja **ajaloolisi kaarte**.

Viimati uuendatud 25.04.2022